

Suomalainen kasvintuotanto ei tukehdu EU-pullaan

Aarne Kurppa, MTT

Suomalainen kasvintuotanto voi selviytyä kiristyvässä kilpailussa. Tämä onnistuu, kun tuotantoyksikkökoko kasvatetaan ja viljelijöiden yhteistoimintaa lisätään. Lisäksi tarvitaan kustannustehokkaita tuotantomenetelmiä, oloihimme optimoituja kasvilajikkeita, sopimus- ja erikoistuotantoa sekä korkeatasoista osaamista ja päätöksentekoa tukevaa tietoa.

Kasvintuotanto toimintakokonaisuutena kantaa merkittävää yhteiskuntavastuuta. Tulevaisuudessa kasvintuotannolla on päätehtävänsä ohella kasvava rooli myös suunnitelmallisessa kasvigeenivarojen säilyttämisessä sekä maaseudun ympäristönhoidossa, jonka pisimmälle erikoistunut muoto on maisemayrittäjäyys.

Puolen vuosisadan huima muutos

Suomalainen peltokasvintuotanto on kehittynyt huimin askelin viimeisimmän 50–60 vuoden aikana lähes kaikilta osin. Peltojen perusojitus on saatu kuntoon ja kalkituksella sekä lannoituksella niiden viljavuutta on parannettu merkittävästi. Teknologinen kehitys on mullistanut viljely- ja korjuutekniikan ja laskenut pinta-alayksikköä kohden vaadittavan työaikatarpeen hyvin vähäiseksi. Elämä ja työ maalla ovat muuttuneet radikaalisti. Lajikkeiden ja kasvinsuojelun kehittyminen ovat osaltaan kohottaneet sadon määrää ja laatua merkittävästi sekä parantaneet viljelyvarmuutta. MTT:n tutkimuksen osuus tuotantomenetelmien ja tuottavuuden kehittämisessä, on ollut ratkaisevan suuri.

Vaikka kehitys on pääsääntöisesti saanut aikaan myönteistä, se on tuonut mukanaan myös selkeitä haittoja ja ongelmia. Työkoneiden kasvanut paino tiivistää peltoja, jolloin niiden vesitalous heikkenee ja etenkin savimaat muuttuvat kasvien juuria läpäisemättömiksi. Yksipuolistunut viljely ja nurmialan väheneminen heikentävät maan rakennetta sekä lisäävät kasvitauteja, tuholaisia ja rikkakasveja. Osa lannoituksena annetuista ravinteista sekä käytetyistä torjunta-aineista huuhtoutuu tai siivilöityy pinta- ja pohjavesiin. Näiden ja monien muiden tekijöiden summana nykyaikainen kehittynyt kasvintuotanto kiistatta kuormittaa ympäristöä. Viljelyn tehostuessa myös maatalousympäristön monimuotoisuus on vähentynyt ja kasvigeenivarat ovat kaventuneet.

Tukipolitiikka määrää tuulensuunnan

EU:n tukipolitiikka on jatkossakin keskeisen kasvintuotannon ohjauksena. Yleisestä käsityksestä poiketen EU:n maataloustukien osittainenkin irrottaminen tuotannosta ohjannee kasvintuotantoa oikeille uomilleen. Tuen lisäksi viljelijä tavoittelisi hyvää tuottoa myös sadon muodossa, jolloin hän pyrkisi enenevästi markkinatilanteen mukaiseen tuotantoon. Viljelyä keskitettäisiin parhaimmille lohkoille ja maille ja huonoimpia jätettäisiin kesannoksi. Tämä näkyisi myös alueellisen erikoistumisen vahvistumisena, jolloin alueelle keskittyisi siellä parhaiten menestyviä viljelykasveja. Asutuskeskusten liepeille ohjautuisi monipuolista, erityisesti lähiruokaketjuja ja lähimarkkinoita palvelevaa, kasvintuotantoa.

Tuttuja kasveja pelloilla

Viljeltävät peltokasvilajit näyttävät pysyvän samoina lähitulevaisuudessakin. Lajikkeet paranevat ja uusiutuvat totuttuun tahtiin ja geenimuunneltujakin lajikkeita tullee viljelyyn kymmenen vuoden sisällä, ensimmäisinä tarkkelysperuna ja sokerijuurikas, mikäli niitä vielä silloin viljellään Suomessa. Viljoista parhaimmat markkinat näyttäisivät olevan mallasohralla – sitä halutaan niin kotimaan panimoihin kuin vientiin. Myös kauran arvo on nousussa sen elintarvikekäytön lisääntyessä terveystuotteena ja niiden raaka-aineena. Rehuviljan, lähinnä ohran ja kauran, viljely supistuu. Peltomaan hyvän rakenteen ylläpitämiseksi sekä myös ympäristösyistä nurmirehu säilyy nautakarjan ruokinnassa tärkeällä sijalla huolimatta siitä, että viljan rehuyksikkökustannus on alhaisempi. Osalla pelloista tuotetaan lisääntyvästi energia- ja kuitukasveja sekä myös erikoiskasveja, joista eristetään komponentteja sekä elintarvike- että non food -teollisuuden tarpeisiin.

Ilmastomuutokseen valmistaudutaan jo

Ilmaston lämpeneminen alkaa näkyä viljelyssä jo noin kymmenen vuoden sisällä, mutta olennaista muutosta viljeltäviin kasvilajeihin se ei vielä aiheuta. Etelä-Suomessa kuitenkin tapahtuu siirtymistä aikaisimmista lajikkeista hieman myöhäisempiin lajikkeisiin, mikä nostaa keskimääräistä satotasoa. Rukiinviljelyyn saadaan uusia lyhytkortisia lajiketyyppejä, jotka ovat nykyisiä selvästi satoisampia ja laonkestävämpiä. Vehnäviljelyssä painopiste siirtyy syysvehnään. Kevätrapsi tekee tuloaan Suomen pelloille korvaamaan kevättrapsiä.

Ei pelkkää hunajaa

Viljelyolosuhteemme eivät parane suoraan vuoden keskilämpötilan kohoamisen mukaisesti. Kasvukausien vuosivaihtelut ovat edelleen suuria ja myös lämpötilan ja sateiden heilahtelut kasvukausien aikana voimistuvat. Vaikka lämpötilan ja ilman hiilidioksidipitoisuuden kohoamisen

johdosta saavutettavissa oleva satotaso kasvaa, myös viljelyn riskit lisääntyvät. Kasvintuhoojat nimittäin runsastuvat ja verottavat sadosta yhä suuremman osan. Viljoilla erityisesti härmä- ja ruostetaudit tulevat jokakesäisiksi ongelmiksi ja myös meille kokonaan uusia tauteja, tuhoeläimiä sekä rikkakasveja ilmaantuu riesaksi. Näin ollen kasvinsuojelun tarve viljelyssä lisääntyy.

Tutkimustulokset käytäntöön

Tutkimustarpeita siis näyttää riittävän. Niitä tuovat muun muassa tuotannon kestävyys ja kannattavuuden ylläpitäminen, teollisuuden ja sadon muiden käyttäjien asettamat vaatimukset, tukipolitiikkojen soveltaminen, ympäristönhoito, maaseudun monimuotoisuus sekä ilmastonmuutokseen sopeutuminen. Kasvintuotanto on laajavaikutteisudessaan ydinosa monimuotoista ja monivaikutteisista maataloutta sekä maaseutua. Sen kehitystä ohjataan paljolti EU-säädöksin ja ongelmia ratkotaan enenevästi kansainvälisen tutkimusyhteistyön voimin. Tutkimuksen riittävät omat voimavarat ovat kuitenkin avainasemassa, jotta meille tärkeät asiat saadaan yhteistyön piiriin ja tutkimustulokset sovelletuiksi sekä siirretyksi tuoreina käytäntöön.

Lisätietoja: arne.kurppa@mtt.fi
puh. (03) 4188 2541

